

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง

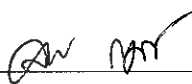

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

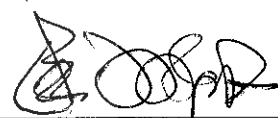
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์)

กรรมการสอบ

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธารา เล็กอุทัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

 (รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
 คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

18 ต.ค. 2545

เกียรติศักดิ์ ไฝจันทิก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา

“กองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง”

อาจารย์ที่ปรึกษา : นายสนั่น ตั้งสถิตย์

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ คือ เงินกองทุนสามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน เพื่อให้ท้องถิ่นมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง สร้างศักยภาพในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งการบริหารจัดการเงินกองทุน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจากฐานรากของประเทศ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ทำการเก็บรวบรวมได้ด้วยตนเองและจากข้อมูลที่มีผู้ทำการเก็บรวบรวมสรุปผลไว้แล้ว ในที่นี้ตัวอย่างศึกษา คือหมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอ สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ทางสถิติ ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการเงินกองทุน มีความรู้ความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุกด์, รองศาสตราจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, อาจารย์ สุรียา สมทกุลปดี, ดร.พัฒนา กิติอาษา, ดร. วิศิษฐ์พร วัฒนาวาทีน, และคณาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ

คุณ อุษา จำปาวิทยากุล พัฒนาชุมชนอำเภอ สีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุน คณะกรรมการกองทุน ที่ให้ข้อมูลอำนวยความสะดวกต่างๆ และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในทุกๆ ด้าน

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

(นายเกียรติศักดิ์ ไฝจันทิก)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีการดำเนินงาน.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 บริหารศรัทธาธรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
3. แบบติดตาม สังเกตการ ตัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
7. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล.....	11
8. การวิเคราะห์โครงการการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	14
1. รูปแบบการประเมิน.....	14
2. กลุ่มเป้าหมาย.....	18
3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน.....	18
4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน.....	20
5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน.....	40
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	43
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	43
2. ผลการประเมินโดยภาพรวม.....	55
3. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	61
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	63
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	63
2. วิธีดำเนินการ.....	63
3. ผลการดำเนินงาน.....	64
4. อภิปรายผล.....	64
5. ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญภาพ

แผนภาพที่

หน้า

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป.....17

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท.....	20
3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย.....	26
3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ.....	30
3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต.....	36
3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน.....	41
4.1 แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำปี พ.ศ. 2539-2541.....	50
4.2 แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย.....	50
4.3 แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม.....	51

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากการเกิดปัญหาวิกฤติค่าเงินบาทตกต่ำ เศรษฐกิจซบเซา เกิดการเลิกจ้างของบริษัทและโรงงาน ทำให้ประเทศไทยประสบกับปัญหาความยากจน คนตกงานจำนวนมาก ดังนั้นรัฐบาลชุดปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร จึงได้เกิดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมา เพื่อเป็นการช่วยเหลือเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่าง ชุมชน ราชการ เอกชน และเป็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถ ในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้ง เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในอนาคต

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวและการเกิดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองเพื่อให้การบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้ทำการศึกษาวิจัยศักยภาพของชุมชนกับ อนาคตของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยศึกษาเป็นสิ่งที่เสริมสร้างปรับ ปรุงให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอีกทั้งผลกาวิจัย ยังทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการในระดับต่าง ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น ถือว่าเป็น นโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างขบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการ เรียนรู้ การพัฒนาความคิดริเริ่ม การลดปัญหา จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัด ตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การ บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจอย่าง ยั่งยืน โดยการมอบหมายให้ทางหมู่บ้านมีการบริหารจัดการการเงินกองทุนเอง นอกจากนี้ยังมีการ ตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินการอีกด้วย

เพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของแต่ละชุมชนท้องถิ่น บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรให้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน ให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ แล้วเขียนรายงานการประเมินในรูปของ สารนิพนธ์ (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้มีความคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3 เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนตลอดจนความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกกองทุน

2.4 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่เกิดผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

2.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2.6 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

การวิจัยเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือวัดความสามารถในการบรรลุผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัววัดความสามารถในการดำเนินงาน ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด นักทฤษฎีองค์การทั้งหลายต่างพากันเสนอแนวคิดวิธีการวิเคราะห์และตัวแบบ (Models) ของการศึกษาเพื่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือหน่วยงานต่างๆ กิบนสันและคณะเสนอแนะว่า การประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้ทฤษฎีระบบเป็นตัวแบบหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์

ทฤษฎีระบบ (System Theory) มีต้นกำเนิดจากนักทฤษฎีองค์การและนักชีววิทยาชื่อ โบลด์ดิง และเบอร์ทาแลนไฟ (Boulding and Bertalanfy) มององค์การในฐานะสิ่งมีชีวิต ในลักษณะของระบบเปิดเหมือนระบบกายวิภาคของสิ่งมีชีวิต (Anatomy) เช่นเดียวกับมิลเลอร์และไรซ์ คิมเบอร์ลี และดาวส์ รวมทั้งนักทฤษฎีอื่นๆอีกหลายท่าน

กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้เขียนได้ใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) เป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล ตัวแบบทางความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ได้แก่ ต้นแบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า CIPP Model ซึ่งเป็นแนวความคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ประกอบไปด้วย CIPP ซึ่งมีความหมายของตัวอักษรแต่ละตัวเป็นดังนี้

C	ย่อมาจาก Context Evaluation	หมายถึง มีบริบท
I	ย่อมาจาก Input Evaluation	หมายถึง มีปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก Process Evaluation	หมายถึง มีกระบวนการทำงาน
P	ย่อมาจาก Product Evaluation	หมายถึง มีผลผลิต

4. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้

ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโคมเคลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในสารนิพนธ์

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนสารนิพนธ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

5.4 ผู้ศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

บริหารศรัทธาธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรับเงินจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงมีการสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและประเมินโครงการ หลักสูตรต่างๆ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงว่าหลักสูตรด้านเนื้อหาสาระและหลักสูตรด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักสูตรด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน
4. การติดตามและการประเมินผล

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน
2. ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนพ้นวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิครบกำหนดวาระ หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. เสียชีวิต
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานไม่มาประชุมให้ รองประธานผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลง คะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นที่ชี้ขาด

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและ ของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงผลการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง
6. จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรีกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการ เกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการ
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุน เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 9 บทเฉพาะกาล ข้อ 41 กล่าวว่

3.1 เปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการ โดยผู้มาประชุม จะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

3.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน แต่ละกองทุนจะคัดเลือกกรรมการกองทุนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องมีความพร้อมด้านต่างๆ ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน
- 4.2 การได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 4.3 มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้าน

4.4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น เงินออมสัจจะรายเดือน ค่าธรรมเนียม

4.5 วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง มีดังนี้

5.1 ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้าน

ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วงตั้งอยู่บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

5.2 วัตถุประสงค์ของกองทุน

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ
3. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการถือหุ้นและการฝากเงินสัจจะออมทรัพย์
4. เพื่อส่งเสริมอาชีพ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของสมาชิกในหมู่บ้าน
5. เพื่อพัฒนาบุคคล บุคลากร สมาชิกในหมู่บ้านให้มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานของตนเอง

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
2. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุน
3. เป็นผู้ที่มีความอดทน เสียสละ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนหมู่บ้านและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
4. มีเงินฝากสัจจะ
5. เป็นบุคคลที่มีภูมิหลังที่ดีทางการเงิน
6. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือสติฟั่นเฟือน
7. ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย
8. อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

9. ไม่ติดยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดรวมทั้งต้องให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน พร้อมเอกสารดังนี้
 - สำเนาทะเบียนบ้าน
 - สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
2. ผู้ที่มีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนองกกวังม่วง สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่ม หรือองค์กรหมู่บ้านแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัคร

5.6 สมาชิกพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ดังนี้

1. เสียชีวิต
2. ลาออกและได้รับการอนุมัติให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน
3. คณะกรรมการมีมติให้ออก ด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนคณะกรรมการ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสาม ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
5. คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากมีหลักฐานอันสมควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติ
6. ติดยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
7. วิกลจริตหรือสติฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
8. จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุน
9. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในโครงการ
10. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
11. มีคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติสมาชิกในระเบียบข้อบังคับของกองทุน

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

6.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงิน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินสองหมื่นบาท ให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท ส่วนการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

6.3 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืม พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายการการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

6.4 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประกันหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.5 สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิก ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลาสองปี

6.6 การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6.7 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชิพฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชิพฟ์โมเดล(สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545:89-91)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชิพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation:C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation:I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินงานช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้สตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions)
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision)
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision)
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชีการจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ นำความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการโครงการ

ความนำ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะหมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ด้วยชีพฟ์โมเดล ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (The Systems Theory) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดล (CIPP Model) โดยมีกรอบแนวคิดการประเมินดังนี้

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545, 89 – 92)

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และการแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์กิจกรรม และข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นของการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แบบจำลอง CIPP ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วยโดยเฉพาะการประเมินโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อป้องกันจุดเด่นจุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้ง และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสำคัญของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบฉบับจึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี

ข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่ประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวแบบสะสมช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

แบบจำลองซิป จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 การประเมินสถานะสิ่งแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไปเป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของประเมินการบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายการประเมินสถานะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ โดยอาศัยการวินิจฉัยและการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะส่วนช่วยให้บรรลุมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของสินค้าและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับโดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลางบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าไรเท่าไร วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และการวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิตจะรวมสิ่งต่อไปนี้เข้าด้วยกัน คือ การคว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำมาใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม และกระบวนการร่วมด้วย

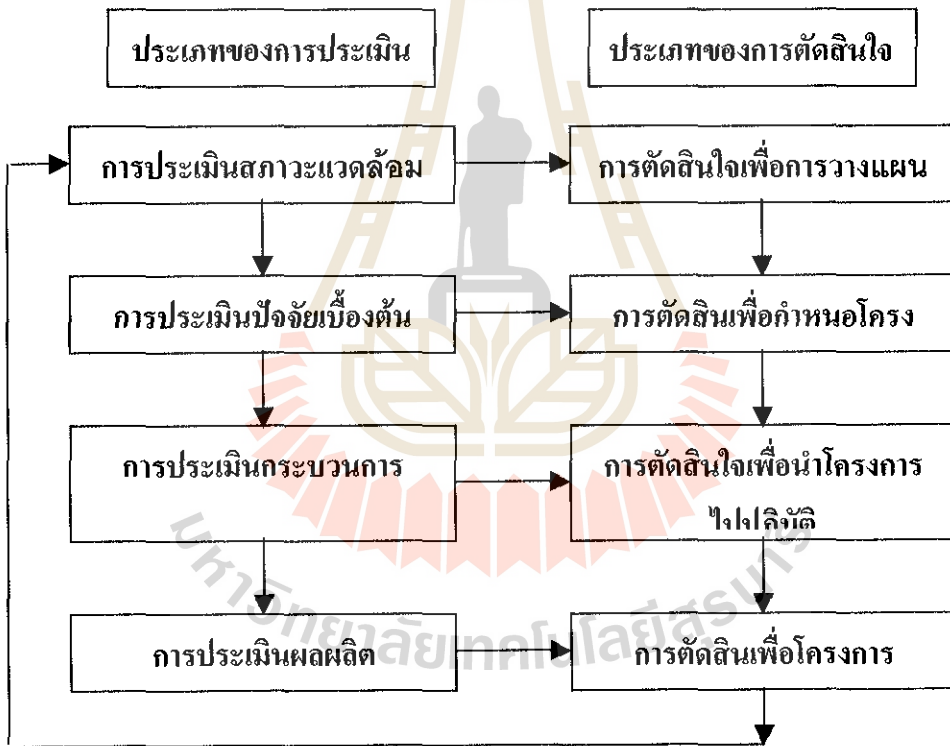
ทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีระบบโดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้นการประเมินสถานะแวดล้อมจึงแสดงที่สิ่งจำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่ง que แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของการผลิต)

การประเมินปัจจัยและการผลผลิต สามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ การตัดสินใจใช้การประเมินปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิตขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัยคือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะค้นคว้าสิ่งที่มีอยู่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้ว หรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิดจะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาการ

เปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการ ทำให้สามารถที่จะ
 ลงความเห็นได้ว่าการนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมิน
 ผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ สารนิเทศทั้งสองร่วมกันจะแสดงให้เห็น
 อย่างหนักแน่นถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันดับหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าระเบียบปฏิบัติ
 นั้นควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่
 ในการควบคุม โครงการเข้ามาด้วย การประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวกและช่วย
 อธิบายถึงผลที่จากโครงการ

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525)

รูปแบบการประเมินที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ชีพชีโมเดล ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้รู้)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองกกวังม่วง หมู่ที่ 3 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 9 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 60 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 60 คน
2.2.2 สมาชิกสมทบ	จำนวน - คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้รับเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (จำนวนประชากรตั้งแต่ 18 ขึ้นไป)	จำนวน 175 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 7 คน
2.5 ข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 2 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

3. การจัดการประชุมชาวบ้าน

4. การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 60 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน อาจใช้ข้อมูลจาก บร.11

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลชี้วัดวัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลงานการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
C1 = ประวัติ ความมาของ หมู่บ้าน	1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นอย่างไร 4. อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง) 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ 6. อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น 7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขปกคมี ประมาณ พ.ศ. ไค (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่การบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข่าว	วิธีการเก็บข้อมูล
C 2 = สภาพ ภูมิศาสตร์ ของหมู่บ้าน	1. ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร	1. ศึกษาจากเอกสาร
	2. อาณาบริเวณเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น	2. หมู่บ้าน	2. สังเกต
	3. แผนที่หมู่บ้าน	3. ผู้นำชุมชน	3. สัมภาษณ์
C 3 = สภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้าน	1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1
	2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร	2. สถานีอนามัยตำบล	2. สังเกต
	3. จำนวนที่ทำกินโดยเฉลี่ย	3. โรงเรียน	
	4. จำนวนร้านค้าในหมู่บ้าน	4. เกษตรตำบล	
	5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน	5. หมู่บ้าน	
	6. โรงเรียนในหมู่บ้าน		
	7. โรคที่เจ็บป่วย		
	8. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 4= โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม ฯลฯ จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ ที่เป็นประโยชน์	ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน ข้อมูล จปฐ./ กชช.2ก.	สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 สังเกต
C 5 = ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวน สมาชิก , ทุนของกลุ่ม, กิจกรรม, เป้าก่อตั้ง) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ)	ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ	สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 6 = โครงการพัฒนาที่ผ่าน มา	1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4. ข้อมูลที่บันทึกไว้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C 7 = ความเข้ม แข็งของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ 7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนากลุ่ม 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	1. ชาวบ้าน 2. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 (มาจากข้อมูลดิบสัมภาษณ์ชาวบ้าน30ครอบครัว)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 7= ความเข้ม แข็งของชุมชน (ต่อ)	11. มีผู้นำที่มีความยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาของชุมชน		
ระดับบุคคล			
C 8 = อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C 9= สมาชิกใน ครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C 10= สภาพการ อยู่อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่พักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 11= รายได้ของครอบครัว	1. รายได้ของครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.2 การประเมินปัจจัยมีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
I1=นโยบาย ระเบียบแนว ทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของสำนัก นายกฯ 2. รายละเอียดของ ระเบียบกองทุนฯ	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยว ข้องกับกองทุน หมู่บ้านและชุม ชนเมืองแห่งชาติ	1. ศึกษาจาก เอกสาร
I2=การประชา สัมพันธ์ชาว สารในหมู่บ้าน	1. ช่วงเวลาที่มีการ ประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประ สัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5. เอกสารประชา สัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
I3=คณะ อนุกรรมการ ระดับอำเภอ ที่เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะ อนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาค ประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I4=คณะกรรมการ การลงทุน หมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	5. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 6. ศึกษาจาก เอกสาร
I5=การเตรียม ความพร้อม การสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมือง	1. วิธีการเตรียมพร้อม 2. เนื้อหาการเตรียม ความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการ เตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/ องค์กรที่ ทำหน้าที่ในการเตรียม ความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 3, บร. 9 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน
I6=เงินกองทุน หนึ่งล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ การเก็บรักษาเงิน 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I7=เงินทุนสะสม อื่น ๆ	1. ประเภท/ จำนวน/ ที่ มาและการเก็บรักษา เงินสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I8=บัณฑิตกองทุน ทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิลำเนา, สถาน ภาพ, สมรส, ความ สามารถ (ถ้ามี) 3. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน 2. กลุ่มเมื่อนักศึกษา	2. ศึกษาเอง 3. ศึกษาจาก เอกสาร
ระดับรายบุคคล			
I9=จำนวนเงินกู้ที่ ได้รับ	1. จำนวนเงินที่ได้รับ อนุมัติ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11
I10=จำนวนเงิน ลงทุนนอก เหนือจากเงิน กู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เต็ม
I11=วัตถุประสงค์การ กู้เงินตาม โครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้ เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I12=สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และ วัสดุคิบบใน การประกอบ อาชีพ	1. สถานที่ในการ ประกอบอาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการ ประกอบอาชีพ 3. วัสดุคิบบในการ ประกอบอาชีพ	2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
I13=ความรู้เกี่ยว กับบการ ประกอบ อาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มี อยู่	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร . 11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม
I14=จำนวนแรง งาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ใน การประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร . 11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม

4.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1= การจัดทำ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน
PC2=การจัดทำ เอกสารขอ เงินทะเบียน	กระบวนการในการจัดเอกสารขอเงินทะเบียน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	การสัมภาษณ์
PC3=ระบบบัญชี กองทุน	จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้ ความเป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีกองทุน	สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC 4= กิจกรรม เกี่ยวกับ สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้าน			
PC4.1= การรับ สมัคร	1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล 2. ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 3. คุณสมบัติของผู้สมัครและเหตุผล 4. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
PC 4.2=การหมด สมาชิกภาพ	1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.3=ประเภท สมาชิก	1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล		1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC4.4=การทำ ทะเบียน สมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันใน การจัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้าน ทะเบียนสมาชิก	
PC5= กิจกรรม เกี่ยวกับการ กู้เงินกอง หมู่บ้าน			
PC5.1= ขั้นตอน การขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการ ขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
PC5.2=การคัด เลือกผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัด เลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและ เหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม
PC5.3=การโอน เงินให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนการโอนเงิน 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้เงิน กู้ 3. หลักฐานการ โอนเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC5.4= การรับ ชำระหนี้	1. ขั้นตอนในการรับ ชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค		3. สัมภาษณ์
C 6=การส่งเสริม การใช้เงินกู้			
PC6.1= การแนะ นำการทำ ธุรกิจ	1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะ นำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ เงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC6.2=การช่วย หาตลาด	1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริม การหาตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ เงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC7=การตรวจ สอบการใช้ จ่ายเงินกู้	1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการ ตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค		1. สัมภาษณ์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC8=การจัดทำ รายงานและ เผยแพร่ผล การดำเนินงาน	1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัด ทำรายงาน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
PC9=การจัดสรร ผลประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัด สรรและเหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
PC10=การสร้าง เครือข่าย การเรียนรู้ โดยบัณฑิต กองทุน	1. ประเภทเครือข่าย 2. วิธีการสร้างเครือข่าย 3. ความพึงพอใจของผู้ที่ เข้าร่วมเครือข่าย 4. ประโยชน์ที่ได้รับจาก การสร้างเครือข่าย 5. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุน 3. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมี ส่วนร่วม
ระดับรายบุคคล			
PC11= การใช้ จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการ ใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีรายจ่าย	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร 11 2. ศึกษาจาก เอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC12=การหา ความรู้เพิ่ม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่ม เต็ม	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1. สังเกตจากการ เสวนาตามแบบ บร. 6
PC13=การหา ตลาด	1. วิธีการหารตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำ ในการหารตลาด	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่าย	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

4.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
ระดับหมู่บ้าน			
PD 1=จำนวนสมาชิกกองทุน	จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 สัมภาษณ์เพิ่มเติม ศึกษาจากเอกสาร
PD 2=จำนวนผู้ได้เงินกู้	จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติเงินกู้ จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ให้กู้แต่ละครั้ง จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ทั้งหมด จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตาม บร. 4 ข้อ 5	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีคุมลูกหนี้	สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 ศึกษาจากเอกสาร
PD 3=ยอดเงินที่ให้กู้	ยอดเงินที่ให้กู้มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร. 4 ข้อ 5	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีคุมลูกหนี้	สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD4=จำนวนผู้ ชำระค่าน้ำ กำหนด	1. จำนวนผู้ชำระค่าน้ำ กำหนด (31 พ.ค. 45) 2. จำนวนผู้ที่ไม่ชำระ ค่าน้ำตามกำหนด (31 พ.ค. 45) และเหตุผล 3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้ ที่ไม่ชำระค่าน้ำ กำหนด	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม 3. ศึกษาจากเอก สาร
PD 5=ยอดเงินที่ มีการชำระ ค่าน้ำ	1. ยอดเงินที่ชำระค่าน้ำ ถึง 31 พ.ค. 45 จำนวนเป็นเงินต้น, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝาก กองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
PD6= กองทุน สะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม 2. การใช้ประโยชน์จาก กองทุนหมู่บ้าน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝาก กองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
PD7=การใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์	1. จำนวนผู้ที่ใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์ 2. จำนวนผู้ที่ไม่เป็น ไปตามวัตถุประสงค์ โครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์ โครงการ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ผู้ ตรวจสอบ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD8=ทัศนคติ ของชุมชนต่อ กองทุน	1. ทัศนคติต่อ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในเชิง บวก / ลบ 2. ทัศนคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิง บวก / ลบ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาว บ้าน	2. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 9 3. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
PD9=เกิดเครือ ข่ายองค์กร เรียนรู้ (หลัง จากทำ PD 10)	1. ประเภทเครือข่ายที่ เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่าย ที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์ กรเครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการ ปฏิบัติงานของ บัณฑิตกองทุน (ตัวเอง)
PD10=การเรียนรู้ เพื่อพึ่งพา ตัวเอง	1. ประสบการณ์ / การ เรียนรู้จากการดำเนิน งานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์ / การ เรียนรู้จากการเป็น สมาชิกกอง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 10
PD11=ความเข้ม แข็งชุมชนที่ เกิดจากกอง ทุนหมู่บ้าน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำ ความดี 5. โอกาสในการหาความ รู้เพิ่มเติม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาว บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 2 และ บร. 7 2. สังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD 11= ความรู้ เข้มแข็งชุมชน ชนที่เกิดจาก กองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)	6. จำนวนครอบครัวที่มี อาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรัก ใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม / เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาส 11. มีผู้นำมีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนตามทัศนะ คติของหมู่บ้าน		
ระดับรายบุคคล			
PD12= ผลตาม วัตถุประสงค์ ของการกู้			
PD12.1= ผลโดย ตรง	1. ผลการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุน 2. คณะกรรมการ	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD12.2= ผลทาง อ้อม	1. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุน และชาวบ้าน	1. จัดเวทิตาม แบบ บร. 10

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองกกวังม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 6 ประการ และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพ ซึ่งมีส่วนชี้วัดแหล่งข้อมูลตัวชี้วัดตามแบบการประเมินสามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัด ตามรูปแบบการประเมิน ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

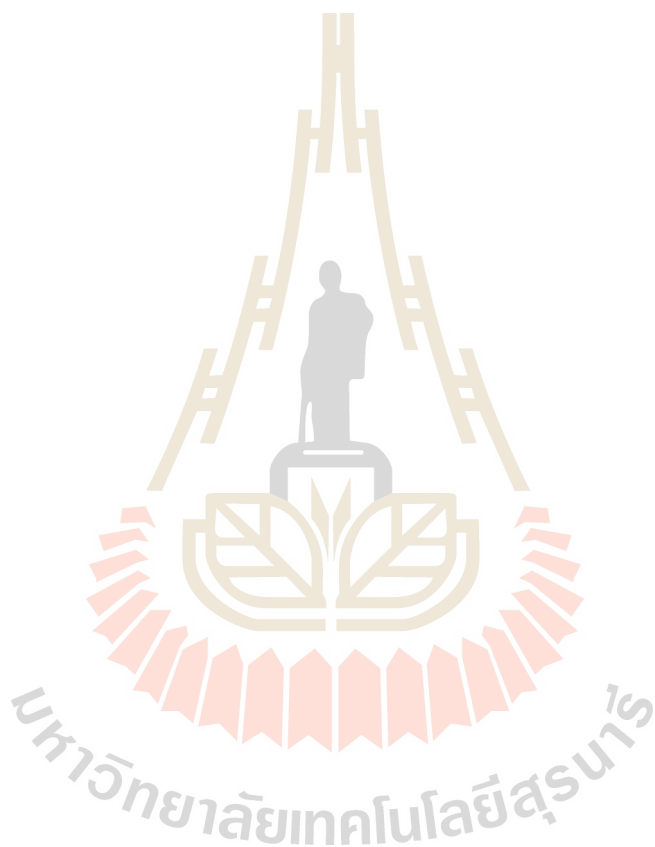
ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1. เพื่อทราบถึงกระบวนการการดำเนินการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า บรรลุวัตถุประสงค์ ของกองทุนที่กำหนดไว้มากน้อย เพียงใด				
1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนา อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิ ศการของสมาชิก		I6-I7	PC5,PC9	PD1-PD7
1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการ กองทุน		I4,I9	PC1-PC9	
1.3 กระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการ เรียนรู้			PC1-PC4	PD9-PD10
1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมี ภูมิคุ้มกัน		I12	PC10-C11	PD2-PD6
1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้ม แข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม		I5,I9	PC10	PD8-D12
2. เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพ นการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง		I4	PC1-PC9	PD8
3. เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวชน ตลอดจนความสามารถในการยกระดับความ เป็นอยู่ของสมาชิกกองทุน		I9-I14	PC5-PC6	PD1-PD7 PD9-PD10
4. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่เกิดผลดีในการ ดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบ ที่ก่อให้เกิดปัญหา		I1-I4	PC1-PC14	PD8
5. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย	C1-C8			PD11
6. เพื่อให้เกิดองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชน ระดับหมู่บ้านระดับตำบล และระดับประเทศ	C8	I3,I8	PC10	PD9

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่ใช่สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์จากเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้มีการบันทึกไว้แล้ว

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ความนำ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของกองทุนบ้าน หมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการประเมินตามแบบของทฤษฎี CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ ประเมินได้ดังนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เนื่องจากคนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมด จำนวน 8.6 ล้านคน และสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม มีครัวเรือนขนาดใหญ่ มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป มีลูกมากหรือสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีภาระหนี้สินที่ตกทอดมาตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นแม่

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจน ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เริ่มในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) จนถึงปัจจุบันได้มีโครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน ได้แก่ โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน(กช.คจ.) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาคความยากจนและการใช้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน โครงการที่ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลปัจจุบัน ได้แก่ โครงการพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การจัดตั้งธนาคารประชาชน และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนโครงการของภาคเอกชน / ชุมชน ได้แก่ โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วน เพื่อผู้ยากลำบาก

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ภาวะความยากจนของคนไทย พบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับ ร้อยละ 32.6 ปี 2535 ลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ปี 2539 เหลือร้อยละ 11.4 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ปัญหาคความยากจนเริ่มคลี่คลายลง

ตั้งแต่ ปี 2543 ลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ปี 2544 ลดลงอีกร้อยละ 13.0 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 ลดลง 1.7 ล้านคน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านและภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันเริ่มฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลง ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมีโครงการต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้น จึงคาดหมายได้ว่า สภาวะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงและน่าบรรลุดตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากร ในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.1.2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลได้จัดสรรวงเงินค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ จำนวน 58,000 ล้านบาท ไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 เพื่อเตรียมพร้อมรองรับกรณีที่เศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวมาก โดยมุ่งใช้จ่ายในโครงการที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินงานได้เร็วเพื่อให้เม็ดเงินถึงมือประชาชน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้ทันการณ์ และมีผลต่อเนื่องระยะยาวในการเพิ่มศักยภาพของคนและขีดความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ ภายใต้แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีโครงการสำคัญที่ได้เริ่มดำเนินงานแล้ว ณ ธันวาคม 2544 คือ โครงการชูชีพิตธุรกิจไทย โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ เป็นต้น

SMEs ย่อมาจากภาษาอังกฤษ Small and Medium Enterprises หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” สำหรับความหมายของวิสาหกิจ ครอบคลุมกิจการ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กิจการการผลิต ครอบคลุมการผลิตในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม
2. กิจการการค้า ครอบคลุมการค้าส่ง และการค้าปลีก
3. กิจการบริการ

ส่วนลักษณะขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กำหนดจากมูลค่าขั้นสูงของสินทรัพย์ถาวร สำหรับกิจการแต่ละประเภท ดังนี้

1. กิจการการผลิต ขนาดกลางไม่เกิน 200 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 50 ล้านบาท
2. กิจการบริการ ขนาดกลาง ไม่เกิน 200 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 50 ล้านบาท
3. กิจการการค้า ค้าส่ง ขนาดกลาง ไม่เกิน 100 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 50 ล้านบาท
ค้าปลีก ขนาดกลาง ไม่เกิน 60 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 30 ล้านบาท

ความสำคัญของ SMEs ต่อระบบเศรษฐกิจ

SMEs คือ วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิชากิจที่มีความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสภาพการณ์ทั่วไป ของประเทศอีกทั้งยังเป็นวิชากิจที่ใช้เงินลงทุนในจำนวนที่ต่ำกว่าวิชากิจ ขนาดใหญ่ และยังช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก รวมถึงเป็นแหล่งที่สามารถรองรับแรงงานที่เข้ามาใหม่ เป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิชากิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนภูมิภาคและของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการรายงานของธนาคารกรุงเทพ ระบุว่าในปี พ.ศ.2541 วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประกอบด้วย กิจการการผลิต การค้า และธุรกิจบริการ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 311,518 ราย คิดเป็นสัดส่วน 92% ของวิชากิจทั้งหมดในประเทศ ในจำนวนนี้เป็นวิชากิจประเภทการค้า (ค้าส่งค้าปลีก ภัตตาคารและโรงแรม) มากที่สุด 134,171 ราย คิดเป็น 43% รองลงมาเป็นภาคการผลิต จำนวน 90,122 ราย คิดเป็น 82.9% และการบริการ จำนวน 87,225 ราย คิดเป็น 28.7%

กล่าวโดยสรุป SMEs มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ คือ

1. ช่วยการสร้างงาน
2. สร้างมูลค่าเพิ่ม
3. สร้างเงินตราต่างประเทศ
4. ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ โดยการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ
5. เป็นจุดเริ่มต้นในการลงทุน และสร้างเสริมประสิทธิภาพ
6. ช่วยเชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่และภาคการผลิตอื่นๆ เช่น ภาคเกษตรกรรม
7. เป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ

ปัญหาและข้อจำกัดของ SMEs ในภาพรวม

1. ปัญหาด้านการตลาด SMEs ส่วนใหญ่มักตอบสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่น หรือตลาดภายในประเทศ ซึ่งยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาดในวงกว้าง โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ขณะเดียวกันความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้วิชากิจขนาดใหญ่ รวมทั้งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าในท้องถิ่น หรือในท้องถิ่น หรือในประเทศที่ผลิตโดยกลุ่มวิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น
2. ขาดแคลนเงินทุน SMEs มักประสบปัญหาการขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน เพื่อมาลงทุนหรือขยายการลงทุน หรือเป็นเงินทุนหมุนเวียน ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ

และขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้นอกระบบ และต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูง

3. ปัญหาด้านแรงงาน แรงงานที่ทำงานใน SMEs จะมีปัญหาการเข้าออกสูง กล่าวคือ เมื่อมีฝีมือและมีความชำนาญมากขึ้น ก็จะย้ายออกไปทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ที่มีระบบและผลตอบแทนที่ดีกว่า จึงทำให้คุณภาพของแรงงานไม่สม่ำเสมอ การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า

4. ปัญหาข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต โดยทั่วไป SMEs มักใช้เทคนิคการผลิตไม่ซับซ้อน เนื่องจากการลงทุนต่ำและผู้ประกอบการ พนักงานขาดความรู้พื้นฐานที่รองรับเทคนิควิชาที่ทันสมัยจึงทำให้ขาดการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ดี

5. ข้อจำกัดด้านการจัดการ SMEs มักขาดความรู้ในการจัดการหรือการบริหารที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยเรียนดูเรียนผิดเป็นหลัก อาศัยบุคคลในครอบครัว หรือญาติพี่น้องมาช่วยงาน การบริหารภายในลักษณะนี้แม้จะมีข้อดีในเรื่องการดูแลที่ทั่วถึง (หากธุรกิจไม่ใหญ่มากนัก) แต่เมื่อกิจการเริ่มขยายตัว หากไม่ปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีระบบก็จะเกิดปัญหาเกิดขึ้นได้

6. ปัญหาการเข้าถึงบริการการส่งเสริมของรัฐ SMEs จำนวนมากเป็นการจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น ผลิตตามบ้าน ผลิตในลักษณะโรงงานห้องแถว ไม่มีการจดทะเบียนโรงงาน ทะเบียนการค้า ดังนั้นกิจการโรงงานเหล่านี้ จึงค่อนข้างปิดตัวเองในการเข้ามาใช้บริการของรัฐ เนื่องจากปฏิบัติไม่ค่อยถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือรักษาความปลอดภัย ที่กำหนดตามกฎหมาย นอกจากนี้ในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนก็เช่นเดียวกัน แม้ว่ารัฐจะได้ลดเงื่อนไขขนาดเงินลงทุนและการจ้างงาน เพื่อจูงใจให้ SMEs เพียง 8.1% เท่านั้นที่มีโอกาสได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐ

7. ปัญหาข้อจำกัดด้านบริการส่งเสริมพัฒนาขององค์การภาครัฐและเอกชน การส่งเสริมพัฒนา SMEs ที่ผ่านมาได้ดำเนินการ โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตลอดจนสมาคมการค้าและอุตสาหกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตามเนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีจำนวนมาก และกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประกอบกับข้อจำกัดของหน่วยงานดังกล่าว เช่น ในเรื่องบุคลากร งบประมาณ จำนวนสำนักงานสาขาภูมิภาค การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนด้านต่างๆ จึงไม่อาจสนองตอบได้ทั่วถึงและเพียงพอ

8. ปัญหาข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล เนื่องจากปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ข้างต้น SMEs โดยทั่วไป จึงค่อนข้างมีจุดอ่อนในการรับรู้ข่าวสารด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายและมาตรการของรัฐ ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด ฯลฯ

ผลกระทบต่อ SMEs

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางปี 2540 ซึ่งเริ่มจากสถาบันการเงินก่อนจะลุกลามไปสู่ธุรกิจเกือบทุกสาขาทั้งกิจการขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ล้วนได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นด้วยกันทั้งสิ้น

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นภาคการผลิตที่แท้จริงก็ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน กลุ่ม SMEs ล้วนประสบปัญหาขาดสภาพคล่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้อำนาจซื้อการบริโภคของประชาชนลดน้อยลง เป็นผลให้กิจการ SMEs ต้องชะลอหรือลดการผลิต การจำหน่ายหรือถึงขั้นปิด กิจการไปในที่สุด

โดยกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ กลุ่ม SMEs ที่เป็นการรับช่วงการผลิตอุตสาหกรรมสนับสนุน ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางที่ใช้เทคโนโลยีพึ่งพาจากต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ เป็นต้น ส่วนกลุ่ม SMEs ที่พึ่งพาตนเองได้ และมักจะใช้ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานมาจากครอบครัวจะสามารถดำรงธุรกิจอยู่ได้ เนื่องจากกลุ่มนี้จะมีความคล่องตัวในเรื่องการจัดการ เทคนิคการผลิต การจำหน่าย ซึ่งมักจะมีความยืดหยุ่นในการปรับตัว เพื่อรับมือกับการภาวะวิกฤติเศรษฐกิจได้ดีกว่า กลุ่ม SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากบริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลางแต่อย่างไรก็ตามกลุ่ม SMEs โดยทั่วไปก็ยังได้รับผลกระทบจากอำนาจซื้อและการบริโภคที่น้อยลงของประชาชน และมีปัญหา คือสภาพคล่องทางการเงิน ที่กระจายไปทั่วระบบเศรษฐกิจ

หากภาครัฐไม่ยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ ผู้ประกอบการ SMEs เหล่านี้ก็จะทยอยปิดกิจการไปเรื่อย ๆ กระทั่งกลายเป็นปัญหาเรื้อรังทางเศรษฐกิจและส่งผลต่อปัญหาสังคมในที่สุด

ส่งเสริม SMEs กู้เศรษฐกิจชาติ

การพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศไทยรวมทั้งแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต ควรจะให้ความสำคัญกับ SMEs มากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่ได้หมายความว่ากิจการขนาดใหญ่จะไม่ได้รับการสนับสนุนอีกต่อไป แต่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการส่งเสริมกิจการให้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น โดยสร้างความแข็งแกร่งให้ SMEs ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อน โดยการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและให้เกิดความต่อเนื่อง เนื่องจากหากกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs มีความแข็งแกร่ง สามารถยืนหยัดและแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ ก็จะกลายเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป โดยแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนา SMEs อย่างชัดเจนในภาพรวม ดังนี้

1. เพื่อบรรเทาปัญหาของ SMEsที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน และช่วยพยุงกลุ่ม SMEs ให้ดำรงอยู่รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจมีแนวทางดำเนินการ คือปรับปรุงเพิ่มเติมเสริมแต่งในจุดที่มีปัญหา เช่น เทคโนโลยีการผลิตและการบริหาร การตลาด การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การพัฒนาบุคลากร การเข้าถึงแหล่งข้อมูล เป็นต้น สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น องค์กรภาครัฐ เอกชน ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค สถาบันอิสระเฉพาะทาง สถาบันการศึกษา

2. พัฒนา SMEs ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้ขยายตัวเจริญเติบโต และสามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยมีความสามารถเทียบได้กับวิสาหกิจ SMEs ต่างชาติ และสามารถออกไปแข่งขันในต่างประเทศมีแนวทางดำเนินการ คือ

เน้นความเข้มแข็งการพัฒนาไปสู่มาตรฐานสากล

- มาตรฐานคุณภาพสินค้า
- ความรวดเร็วในการส่งมอบสินค้า และการให้บริการ
- มาตรฐานระบบการบริหารการผลิต เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000
- มาตรฐานสุขอนามัย
- การป้องกันสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ
- การคุ้มครองแรงงาน และสิทธิมนุษยชน

เน้นกลไกการสนับสนุนเงินทุน การร่วมทุน และการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์

สำหรับ SMEs

- เพื่อปรับปรุงผลผลิต
- เพื่อปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตและนวัตกรรม
- เพื่อปรับปรุงระบบการจำหน่ายและบริการให้รวดเร็ว
- เพื่อขยายกิจการ

3. สร้าง SMEs ที่มีอนาคต มีนวัตกรรมหรือเป็นกลุ่ม SMEs ด้านนโยบายการพัฒนาให้เกิดขึ้น และเติบโตอย่างยั่งยืน มีแนวทางการดำเนินการเน้นในเรื่องข้อมูลข่าวสารการลงทุนสาขาที่มีศักยภาพ เน้นกลไกการส่งเสริมอย่างใกล้ชิดและครบวงจรในลักษณะการบ่มเพาะ เน้นกลไกสินเชื่อเพื่อการเริ่มต้นกิจการ เน้นกลุ่มเป้าหมายด้านนโยบาย เช่น กลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มผู้จบการศึกษาใหม่ที่มีความสามารถเชิงนวัตกรรม กลุ่มราษฎร หรือราษฎรอิสระ ที่จัดตั้งหน่วยผลิต หรือธุรกิจชุมชน

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของไทยในปี 2544 สามารถสรุปได้คือ การชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐและการฟื้นตัวของญี่ปุ่น เศรษฐกิจสหรัฐมีการขยายตัวประมาณ 3.0 – 3.5 % ลดลงจากการประมาณการ 5.0 % ในปี 2543 ในขณะที่ญี่ปุ่นก็เผชิญกับปัญหาธนาคารกลางของญี่ปุ่นเอง ซึ่งทำให้ค่าเงินเยนอ่อนตัวลงในขณะนี้ และนโยบายการลดอัตราภาษีของสหรัฐ จึงมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของอเมริกา ดังนั้นทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลการชะลอตัวตามอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การส่งออกของไทยจะมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงอย่างมาก

ความอ่อนแอของสถาบันการเงินภายในประเทศ แม้ว่า ณ วันสิ้นปี 2543 ระบบธนาคารไทยคงจะมีสัดส่วนเงินกองทุนเกิน 11 % รวมทั้งสามารถทำสำรองได้ไม่ต่ำกว่า 100% แต่ถ้าหากหนี้ตกชั้นมีมากขึ้น หรือมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันลดลงหรือระบบธนาคารไทยต้องรับรู้การสูญเสียในอัตราที่ใกล้เคียงกับธนาคารดีบีเอส ในขณะที่เดียวกันแนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจในปีหน้าจะทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPL) ที่กีดกันการดำเนินการของธนาคารไทยยังอยู่ในระบบ ดังนั้นการเพิ่มทุนจึงยังคงเป็นความจำเป็นของธนาคารไทย

การขาดดุลการค้าและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ น่าจะทำให้เงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน และมีความผันผวน โดยอาจจะเป็นไปได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบขึ้นอยู่กับแก่นนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยเฉพาะในการตรวจเศรษฐกิจชุดใหม่ ทั้งนี้คาดว่าโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทมีค่าเท่ากับ 43.50 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2544 เมื่อเทียบกับปี 2543 ในขณะที่อาจจะมีความผันผวนมากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่จะมากระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ ความเคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงของการผันผวนดังกล่าว ค่าเงินบาทอาจจะหลุดออกจากกรอบ 44 – 45 บาทได้ อย่างไรก็ตาม คาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อไม่ให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมาก จนทำให้มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกับสมัยก่อน เพราะมีบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดสภาวะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นผลที่กระทบโดยตรงกับประชาชนทุกคน อาจสรุปผลสภาวะแวดล้อมภายในประเทศได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539 – 2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ออกซิเจนละลายในน้ำ (มิลลิกรัม/ ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
นิโลต (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิลิตร)	-	85,000	46,000	14,000

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2540		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ทั่วประเทศ	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมายเหตุ : พื้นที่ถูกทำลายทั้งหมด 250,420 ไร่

ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม

ความอุดมสมบูรณ์	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- หมายเหตุ : 1. รุนแรงปานกลาง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า
2. รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตร ต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างเคร่งครัด
3. รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีข้อเรียกร้องให้รัฐบาลชุดใหม่พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อที่ช่วยเพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค แต่ถ้าหากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระตุ้นต่อเศรษฐกิจในช่วงแรก ๆ ขณะนี้ หนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) มีประมาณ 55 – 56 % และในอีก 5 ปีข้างหน้า (งบประมาณ 2544 – 2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกมัดในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59 % ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการบริษัทบริหารทรัพย์สินอีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ย่อมหมายความว่า รัฐบาลมีเขตแดนสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงปีงบประมาณปี 2544 – 2549 ประมาณ 5 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่วงเงินมากนัก ในช่วงเวลา 5 ปี ดังนั้นจะเห็นว่า รัฐบาลชุดใหม่คงจะต้องเผชิญกับกรอบข้อจำกัดทางการคลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ตลาดและนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง บริษัททรัพย์สิน เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่องนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาท ในขณะนี้ก็ตาม โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะทำให้คนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท อาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ความยากจนของคนในหมู่บ้าน
2. การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องมาจาก คน ไม่ใช่ มาจากเงิน เพราะเงินบางครั้ง ก็ทำให้คนทะเลาะและทำให้แตกความสามัคคีกันภายในชุมชนได้
3. กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ถ้าทำการจัดตั้งแล้วแต่ชาวบ้านไม่นำเงินไปฝาก ก็จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดการล่มสลายได้
4. ความแตกต่างทางฐานะของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน
5. ชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ส่วนมากจะจบแค่ ป.4 ทำให้ไม่ค่อยมีความรู้มากนัก
6. ความสามัคคีปรองดอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งบางชุมชนก็ไม่มีสิ่งพวกนี้ทำให้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร
7. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล ถ้าชุมชนไหนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาล ก็จะทำให้ชุมชนนั้นไม่มีความเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางการเกษตร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น
8. หมู่บ้านบางแห่งของประเทศยังไม่มี ความเจริญเข้าไปภายในหมู่บ้าน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา น้ำบาดาล เป็นต้น

ความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทส่วนใหญ่มาจากการที่คนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน และบางหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐบาลเท่าที่ควร ทำให้เสียโอกาสที่จะทำ

ท้องถิ่นของตนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คอยจะฉกฉวยผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้ กระแสนิยมของสินค้าจากต่างประเทศและวัฒนธรรมต่างชาติ ที่เข้ามาในประเทศไทย นั้นมีมากทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายที่วัยรุ่นมีค่านิยมตามแบบชาวต่างชาติ เช่นประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัยรุ่นผู้หญิงก็จะแต่งกายแบบสายเดี่ยว ใส่กระโปรงสั้น กางเกงขาสั้น รองเท้าส้นสูง และตอนนี้ที่จะเห็นบ่อย ๆ คือการย้อมสีผมเป็นสีต่าง ๆ และการตัดผมตามแบบนักฟุตบอล ดารา และนักร้องชื่อดัง และอีกอย่าง que เห็นกันมากในทางโทรทัศน์คือ มีนักเรียนชาวต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยอย่างมากมาย ซึ่งค่านิยมนี้เป็นสิ่งที่สิ้นเปลืองเงินทองของวัยรุ่นและของประชาชน ทำให้ประชาชนบางกลุ่มลืมนิยมของไทยแบบเก่า ๆ ไปแล้ว และทางด้านสินค้าจากต่างชาติที่เข้ามาในไทยมีมากมาย เช่น เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มมีน้ำตาล สินค้าแบรนด์เนมต่าง ๆ ที่สั่งเข้ามาในประเทศ และที่นิยมมากที่สุดคือ อาหารฟาสฟูดส์ เช่น ไก่เคเอฟซี แมคโดนัลด์ ไอศกรีมสเวนเซน เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์พวกนี้ ปีหนึ่ง ๆ ประชาชนภายในประเทศนิยมรับประทานกันมาก และมีราคาแพง ทำให้เงินไหลออกนอกประเทศจำนวนหลายหมื่นบาท และไทยต้องเสียดุลการค้าทุกปี ดังนั้นชาวไทยควรจะไม่นำค่านิยมจากต่างชาติเข้ามาอีก ควรจะแต่งกายแบบไทย สินค้าควรซื้อสินค้าไทย ซึ่งมีมากมายหลายชนิดให้เลือก ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ต่าง ๆ อาหารไทย สินค้าพื้นบ้านของไทย และเมื่อคนไทยหันมานิยมของไทย ก็จะทำให้ประเทศมีความเจริญและจะทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศมากขึ้น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

การประเมินบริบทของหมู่บ้านหนองกกวังม่วง มีการประเมินบริบท ดังนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองกกวังม่วงเป็นหมู่บ้านที่แยกออกจากบ้านหนองกกเดิมในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งทางรัฐบาลให้แยกตำบลบ้านหันออกมาเป็นตำบลหนองบัวน้อย เพื่อให้การปกครองระดับท้องถิ่นเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องตามพระราชบัญญัติส่วนภูมิภาค ปัจจุบันบ้านหนองกกวังม่วงได้อยู่ในการปกครองของตำบลหนองบัวน้อย

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันบ้านหนองกกวังม่วงมีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันมีประชากรทั้งหมด 65 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งหมด 322 คน เป็นชาย 156 คน หญิง 166 คน (ข้อมูลจาก กชช.2ก ปี 2544) ลักษณะครอบครัวมีลักษณะผสมระหว่างครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยว

โดยส่วนมากครอบครัวเดียวกันที่มี เกิดจากการแยกครอบครัว แต่งงาน มีที่ดินสำหรับสร้างบ้านใหม่ ได้ แต่ก็สร้างในบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อความสะดวกในการดูแลครอบครัวช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข้อมูลประชากรหมู่บ้านหนองกวางม่วง

ประชากรวัย 1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	17 คน
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	31 คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	11 คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน	15 คน
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	13 คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	173 คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	26 คน
60 ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	36 คน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองกวางม่วง

ชาวบ้านหนองกวางม่วงประกอบอาชีพทางการเกษตร ส่วนใหญ่ทำไร่ทำนา เลี้ยงสัตว์ มีการรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ค้าขายและรับราชการ

ข้อมูลการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน

อาชีพทำไร่ ทำนา และรับจ้าง	61	ครอบครัว
อาชีพค้าขาย	4	ครอบครัว
อาชีพทำสวน	3	ครอบครัว
อาชีพรับราชการ	1	ครอบครัว

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

คนในหมู่บ้านหนองกวางม่วงนับถือศาสนาพุทธทั้งหมู่บ้าน เป็นการนับถือสืบทอดกันมาตามบรรพบุรุษ โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัด เรื่องพิธีกรรม มีความสัมพันธ์กันเหมือนเครือญาติ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรักความเคารพกันการนับถือผู้ใหญ่ให้เกียรติกัน จะทำตัวเหมือนญาติสนิทกัน

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

การประกอบอาชีพโดยส่วนใหญ่ของหมู่บ้านหนองกวางม่วง คือ การทำไร่ โดยส่วนมากเป็นไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพดและไร่อ้อย ทำนาและทำสวนเล็กน้อย เนื่องจากสภาพพื้นที่สภาพอากาศไม่เหมาะสม การทำไร่นาส่วนใหญ่จะทำปีละหนึ่งครั้งจะอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว

ทำให้รายได้จากการทำไร่ทำนาไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายดำรงชีวิต ประกอบด้วย ชาวบ้านมีภาระหนี้สินที่กู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตร เพื่อนำมาใช้จ่ายในการทำไร่ ชาวบ้านหนองกวางม่วงส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะประกอบอาชีพเสริมควบคู่กันไป คือ มีการทอผ้า เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง เพื่อนำรายได้มาเป็นเงินทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ร้านค้าในหมู่บ้านหนองกวางม่วง มีอยู่ 4 ร้าน เป็นร้านที่ขายสินค้าทั่วไป (ขายของชำ) จะเปิดร้านประมาณ 6.00 น. ถึง 19.00 น.

2. วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ

ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานประเพณี ดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณีตักบาตรขึ้นปีใหม่
เดือนกุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณีเทศมหาชาติ
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณีสงน้ำพระ
เดือนพฤษภาคม	ทำบุญประเพณีเลี้ยงพระภูมิเจ้าที่ (ตาปู่บ้าน)
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณีวันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณีวันแม่แห่งชาติ
เดือนกันยายน	ทำบุญประเพณีข้าวกระยาสาธร์
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณีวันออกพรรษา (ตักบาตรเทโว)
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณีทอดกฐิน
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณีวันพ่อแห่งชาติ

3. ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

บ้านหนองกวางม่วงมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปัจจุบันมีนายสมจิตร เจริญดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน นายฉลอง เจริญ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีการกระจายอำนาจการปกครองในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน

การประชุมมีการประชุมประจำเดือน ของส่วนปกครอง โดยประชุมที่อำเภอ วาระการประชุม ที่ประชุมที่อำเภอ จะนำมาประชุมเพื่อชี้แจงและบอกเล่าแก่ลูกบ้านอีกครั้ง หลังจากการประชุมที่อำเภอมาแล้ว สถานที่ประชุม คือ บริเวณศาลากลางหมู่บ้าน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมของหมู่บ้านหนองกวางม่วง มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบบริหารการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ และจัดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ เป็นโครงการแก้ไขปัญหาค่าความยากจน ลดการว่างงานของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท และยังเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการสู่ท้องถิ่นโดยตรง เป็นการให้ทุนในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ สร้างอาชีพใหม่ เสริมสภาพคล่องเป็นการกู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ กำหนดส่งคืนภายในระยะเวลา 1 ปี

2.1.2 เงินหนึ่งล้านบาท เป็นเงินจัดสรรที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้กองทุน กองทุนละหนึ่งล้านบาท กองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง ได้รับเงินจัดสรร เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 และได้ปล่อยกู้แก่สมาชิกครั้งแรก เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544

2.1.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านหนองกวางม่วง มีทั้งหมด 9 คน ชาย 5 คน หญิง 4 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นายสนั่น ยมสูงเนิน	ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. นายวิมล ไผ่จันทิก	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน
3. นายทนต์ เชิดชู	เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน
4. นางทองม้วน กรินสูงเนิน	เหรัญญิกกองทุนหมู่บ้าน
5. นายสมจิตร์ เซดชู	กรรมการกองทุน
6. นางเบญจมาศ สพฤกลาง	กรรมการกองทุน
7. นายทองเต็ม เพี้ยซ้าย	กรรมการกองทุน
8. นายวิเศษ ฟองสูงเนิน	กรรมการกองทุน
9. นางจรัสศรี สุพร	กรรมการกองทุน

2.1.4 ผู้สมัครขอกู้ สมาชิกมีความประสงค์จะขอกู้เงิน จะต้องเขียนโครงการขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน เสนอต่อคณะกรรมการกองทุน

2.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.2.1 การคัดเลือกผู้กู้ กองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วงมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ โดยพิจารณาจาก

1. ผู้กู้ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มสัจจะ
2. ต้องมีสมาชิกในกลุ่มเซ็นต์ค้ำประกัน 2 คน
3. ผู้กู้ต้องมีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
4. ผู้กู้ต้องมีประวัติ ความประพฤติที่ดีไม่ติดยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.2.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ อาชีพส่วนใหญ่ที่บ้านหนองกวางวังม่วย มีอาชีพเกษตรกรรม ทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้านจะมีเกษตรกรอย่างน้อย 1 คน และผู้มีส่วนใหญ่จะกู้เพื่อดำเนินการ ประกอบอาชีพทางการเกษตร ที่มีความรู้อยู่แล้ว ส่วนการแนะนำวิธีทำธุรกิจ เช่น ทางการผลิต ทางการตลาด ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาแนะนำส่งเสริม เป็นการดำเนินการตามความรู้และประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ และสืบทอดต่อ ๆ กันมา

2.2.3 การรับชำระหนี้ สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านหนองกวางวังม่วย คณะกรรมการ ดำเนินงานได้กำหนดให้สมาชิกผู้ชำระเงินกู้เมื่อครบกำหนด 1 ปี นับจากวันที่กู้เงินไป หากสมาชิกผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ย ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงิน ผู้ กู้ต้องเสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 0.50 ต่อเดือน ของจำนวนเงินทั้งหมด โดยในปีแรกสมาชิกผู้ กู้ต้องชำระเงินคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย

2.2.4 การทำบัญชี กระบวนการทำบัญชีของหมู่บ้านหนองกวางวังม่วย มีรายละเอียดของ บัญชีทั้งหมด 9 เล่ม คือ

1. บัญชีรายรับ
2. บัญชีรายจ่าย
3. บัญชีรายได้ - ค่าใช้จ่าย
4. ทะเบียนคุมค่าของกู้
5. บัญชีคุมเงินสัจจะรายตัว
6. บัญชีคุมลูกหนี้รายตัว
7. บัญชีคุมทรัพย์สินและค่าหุ้น
8. ทะเบียนทรัพย์สินและค่าหุ้น
9. บัญชีงบดุล

ในจำนวนบัญชีทั้งหมด 9 เล่ม ทางกองทุนได้ดำเนินการทำไปแล้ว 3 เล่ม คือ บัญชีราย รับ บัญชีรายจ่าย บัญชีคุมลูกหนี้รายตัว ส่วนที่เหลือ 6 เล่ม ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากว่ายังขาดความรู้ความเข้าใจในการลงรายละเอียดต่าง ๆ

2.2.5 การช่วยหาตลาด ตลาดที่รองรับสินค้า จากการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกผู้กู้ในหมู่บ้านหนองกวางวังม่วย เป็นตลาดโดยทั่วไปเพราะกิจกรรมของผู้กู้เป็นกิจกรรมทางการเกษตร ที่เน้นหนักในทางปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ สมาชิกผู้กู้จะนำสินค้าไปขายในตัวเอง ในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง

2.2.6 บทบาทของนักศึกษา บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำให้กองทุนหมู่บ้าน มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน พร้อมกันกับศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแลโครงการประเมิน ออกเป็น 3 ด้าน คือ

2.3.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ประกอบด้วย

1. จำนวนผู้กู้ จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง มีทั้งหมด 60 ราย
2. ยอดเงินให้กู้ ยอดเงินให้กู้ของกองทุนทั้งหมด จำนวน 965๘000 บาท

2.3.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. จำนวนผู้ที่ได้ จากจำนวนผู้ที่เขียนโครงการขอสินเชื่อจากกองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง จำนวน 60 ราย ทางคณะกรรมการพิจารณาให้กู้ 60 ราย เหตุผลที่ปล่อยกู้ คือ พิจารณาจากโครงการเป็นไปได้จริง มีความรู้ ความสามารถ ในกิจกรรมที่ดำเนินการ มีบุคคลค้ำประกันที่น่าเชื่อถือ และระบุสัญญากู้เงินชัดเจน

2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน เงินสะสมของหมู่บ้านหนองกวางม่วง อยู่ในรูปเงินกองทุนสัจจะหมู่บ้าน มีการระดมทุนทุกเดือนจากสมาชิก เดือนละ 40 บาท/1 คน

3. การขยายกิจการของผู้กู้ สมาชิกกองทุนผู้กู้เงินเพื่อไปดำเนินกิจกรรมทางด้านการเกษตร โดยมีการขยายกิจการเล็กน้อยทางด้านการเลี้ยงสัตว์ มีการซื้อพันธุ์สัตว์เพิ่ม รวมถึงอาหารและยา ส่วนทางด้านการปลูกพืชยังไม่มีการขยายกิจกรรมอะไร เนื่องจากเงินที่กู้ได้นำไปใช้ในการเพาะปลูกทั้งหมด

2.3.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความแข็งแรง การมีศักยภาพและความแข็งแรงของกองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง ส่วนใหญ่จะอยู่ที่การมีทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ ที่สมาชิกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ มีกองทุนของตนเองดูแลบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้กองทุนมีรายได้จากการกู้ยืมของสมาชิก ส่งเสริมให้มีทุนเพื่อการพึ่งพาตนเองในอนาคต

2. ห้องถื่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ส่วนใหญ่ ของหมู่บ้านจะเป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านจากหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน

3. ห้องถื่นมีเครือข่ายการตลาด ทางด้านการตลาดของหมู่บ้านหนองกวางม่วงขณะนี้ยังไม่มีการซื้อขาย

4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ เงินจัดสรรจากรัฐบาลหนึ่งล้านบาท เป็นภูมิคุ้มกันทางด้านการประกอบอาชีพ เป็นทุนใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้นกว่าเก่า

2.3.4 ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจกรรมของผู้กู้แต่ละรายพบว่า

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว สมาชิกผู้กู้ทุกรายในหมู่บ้าน มีอาชีพเกษตรกร ความรู้ความสามารถทั่วไปจึงเกี่ยวกับเรื่องการปลูกพืชการเลี้ยงสัตว์ เป็นความรู้ความสามารถที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา
 - ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย ทรัพย์สินส่วนใหญ่ของผู้กู้จะเป็นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย รถจักรยานยนต์ รถยนต์ รถแทรกเตอร์ พื้นที่ทำกินของสมาชิกส่วนใหญ่ จะมีพื้นที่ทำกินไม่เกินรายละ 50 ไร่
 - หนี้สินธนาคารของผู้กู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นธนาคารเดียวที่สมาชิกผู้กู้มีหนี้สินอยู่ เป็นการกู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ
 - หนี้นายทุนนอกระบบ โดยภาพรวมการกู้ยืมเงินนอกระบบ จะเป็นการกู้ยืม เพื่อนำมาใช้ในการอุปโภค บริโภค เป็นการยืมจำนวนน้อยภายในหมู่บ้านด้วยตนเอง โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาทต่อเดือน
 - อาชีพหลักของผู้กู้ อาชีพของผู้กู้จะเป็นอาชีพเกษตรกร ทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย
 - รายได้ของครอบครัว รายได้ของครอบครัวผู้กู้ เป็นรายได้จากการทำการเกษตรและรับจ้างทั่วไป เฉลี่ยต่อครอบครัว ครอบครัวละ 15,000 - 600,000 บาท ต่อปี
 - ประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรม ประสบการณ์และความชำนาญของผู้กู้ในการดำเนินกิจกรรมมีมากพอ ส่วนใหญ่จะทำอาชีพเกษตร มีความรู้ความชำนาญในการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ แต่ยังขาดความรู้ในด้านการตลาด
2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจกรรมของผู้กู้แต่ละ พบว่า
- เงินที่กู้มาได้ เงินที่กู้มาได้จากกองทุนมีการนำไปดำเนินกิจกรรมตามที่เขียนโครงการ และมีบางรายนำเงินเพื่อใช้ประโยชน์ทางอื่น
 - เงินอื่น ๆ สมาชิกผู้กู้มีการนำเงินส่วนตัวมาใช้ในการประกอบกิจกรรมร่วมกับเงินที่กู้มาได้จากกองทุน ยังไม่มีการกู้เงินนอกระบบมาเพิ่มเติม

- สถานที่และวัตถุดิบ สถานที่และวัตถุดิบที่ผู้กู้ใช้ประกอบกิจกรรม คือ พื้นที่ของตนเอง และพื้นที่เช่าบางส่วน ส่วนวัตถุดิบ เช่น พันธุ์ มีการซื้อจากร้านค้าและเกษตรกรด้วยตนเอง

- เทคนิคและวิธีทำงาน เทคนิควิธีทำงานของชาวบ้านไม่มีอะไรซับซ้อน เพราะยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาส่งเสริมแนะนำเทคนิค วิธีการใหม่ๆ ให้เกษตรกร

- กำลังงาน แรงงานส่วนมากจะเป็นการใช้แรงงานครอบครัว และการจ้างงานภายในหมู่บ้าน จ้างเครื่องทุ่นแรง

- นักศึกษาผ่านงาน การเข้าไปศึกษาข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้าน พร้อมทั้งทำการประเมินกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษา จึงจะถือว่าผ่านงาน

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย

- การทำธุรกิจวิถี การดำเนินการทำกิจกรรมของผู้กู้ถือเป็นแบบอย่างที่ต้องการของการทำการเกษตรแบบยั่งยืนซึ่งผู้กู้มีประสบการณ์ในการดำเนินการที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ แต่ทางด้านวิชาการยังไม่ถูกต้องมากนัก ต้องการนักวิชาการเข้ามาแนะนำวิธีการที่ถูกต้อง

- การหาตลาดที่ดี ตลาดกระจายสินค้าของผู้กู้ยังคงเอาเปรียบ จากพ่อค้าคนกลางอยู่ ราคาสินค้าจะถูกกำหนดจากพ่อค้ารับซื้อ ทำให้ผู้กู้หาตลาดที่ดีไม่ได้

- การหาวัตถุดิบที่ดี ผู้กู้ที่ดำเนินการต้องเสี่ยงกับการหาวัตถุดิบที่ดี ยังไม่มีการรับรองคุณภาพจากผู้ขาย

- การทำบัญชี ไม่มีการลงบัญชีรายรับ-รายจ่าย สำหรับผู้กู้ เพียงแต่เป็นการจำไว้ว่าในรอบการเพาะปลูกแต่ละครั้งมีการลงทุนไปเท่าไร สิ้นปีเพาะปลูกเก็บผลผลิตเป็นตัวเงินมาเท่าไร

- การวิเคราะห์ประเมิน จากการติดตามประเมินการทำกิจกรรมของผู้กู้พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่เขียนขอกู้เงินจากกองทุน ใช้เงินจากการกู้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ พันธุ์ และสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพ รายได้จากการทำกิจกรรมของผู้กู้ยังไม่มี เพราะเป็นการทำกิจกรรมในระยะยาว จากการคาดการณ์คิดว่าผู้กู้สามารถชำระหนี้จากการกู้ยืมเงินกองทุนได้

4. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย แบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ

- ผลโดยตรง (Immediate Result) รายได้ที่เป็นตัวเงิน การประกอบอาชีพทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ของผู้กู้ในหมู่บ้านหนองแก้วม่วง ในขณะนี้ยังไม่มีผลผลิตหรือรายได้ที่เป็นตัวเงิน จะต้องรอให้ถึงรอบฤดูกาลผลิตจึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตและขายเป็นตัวเงินได้

- ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผลกระทบโดยตรงของการดำเนินกิจการของผู้กู้ คือ จำนวนเงินที่กู้ยืมไม่เพียงพอต่อการทำกิจการ ทำให้ผู้กู้ต้องใช้ทุนของตัวเอง เพื่อประกอบกับเงินที่กู้ยืมมา เกิดการขาดทุนหมุนเวียนขึ้นในครอบครัว

- ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง การดำเนินกิจกรรมของผู้กู้ต้องใช้เวลานานในกาเก็บเกี่ยวผลผลิต จำเป็นต้องมีเงินทุน เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมในครั้งต่อไป ผู้กู้ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจกรรมของตนเองอย่างยั่งยืน หลังจากที่ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเองได้แล้ว มีทุน มีประสบการณ์มากพอ ในอนาคตผู้กู้ต้องมีศักยภาพและความแข็งแรง ในกิจกรรมของตนเองได้ การกลับคืนถิ่นของประชาชน เมื่อโครงการกองทุนหมู่บ้านสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากพอ มีทุนสำรองมากพอที่จะทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้กลับมาใช้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ อนาคตแรงงานที่ไปทำงานต่างจังหวัดจะต้องกลับมาประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยแรงงานในครอบครัว นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ จากการเข้าไปศึกษาข้อมูลในหมู่บ้าน ทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของชาวบ้าน เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช ที่ใช้วิธีการแบบชาวบ้าน ประหยัด แต่ก็ได้ผลผลิตที่ดี รวมถึงการทำงานอย่างมีส่วนร่วม

3. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นโครงการที่แก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบทได้ในระดับหนึ่ง เป็นผลทำให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาทางด้านครอบครัว ด้านสังคม ลดปัญหาในการขาดเงินทุนประกอบอาชีพ กระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน มีการจ้างงาน ทำให้ลดปัญหาการว่างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน และเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มีระบบการจัดการการบริหารของตนเอง มีการทำงานที่เป็นระบบ มีส่วนร่วม ลดช่องว่างระหว่างประชาชนและหน่วยงานราชการ ให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเข้าใจที่ตรงกัน สำหรับบัณฑิตที่ประจำกองทุนหมู่บ้าน คือ ช่วยให้นักศึกษามีงานทำ มีรายได้ ได้ศึกษา เพื่อเป็นความรู้ในการบริหารจัดการและการประเมินโครงการ เรียนรู้ประสบการณ์ในชุมชนที่ปฏิบัติงานอยู่

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 3 ข้อ พบว่า

4.1 ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

4.1.1 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

1. จำนวนครัวเรือนภายในหมู่บ้านมีน้อยเกินไป ทำให้การตั้งกองทุนเกิดการล่าช้า เป็นผลทำให้ได้รับเงินจัดสรร จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติล่าช้ากว่าหมู่บ้านอื่น

2. ระดับการศึกษาของประชากรภายในหมู่บ้าน อยู่เกณฑ์ต่ำเป็นผลทำให้ขาดความเข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้าน

3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้านมีอาชีพเกษตรกร ที่รายได้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศ ทำให้เกิดความเสี่ยง สมาชิกเกรงว่าจะหาเงินมาชำระคืนกองทุนไม่ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

4.1.2 ปัจจัยที่สนับสนุน

1. ความช่วยเหลือจากทางหน่วยงานราชการ ทางด้านการให้ความรู้ คำแนะนำในการบริหารจัดการ การดำเนินงานต่าง ๆ

2. ความเข้มแข็งของผู้นำหมู่บ้าน ทางด้านการรวมสมาชิกภายในหมู่บ้าน อธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการ

3. ความสามัคคีของประชาชนในหมู่บ้าน

4.2 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

4.2.1 คณะกรรมการเป็นผู้บริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ และมีความเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

4.2.2 สมาชิกกองทุน สมาชิก และสมาชิกผู้กู้ดำเนินกิจกรรมตามโครงการผลกำไรที่ได้ชำระคืนกองทุน

4.2.3 ความสามัคคีความซื่อสัตย์ของสมาชิก และประชาชนทั่วไปภายในหมู่บ้าน

4.2.4 มีการทำงานแบบมีส่วนร่วมของคนภายในหมู่บ้าน มีการเสียดสของผู้นำชุมชน มีความรับผิดชอบในการดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุก ๆ ด้านของหมู่บ้าน

4.3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนเงินล้าน

การบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้านทำข้าม มีการบริหารอย่างมีระบบในบางส่วนยกเว้นเรื่องการทำบัญชี ซึ่งทางกองทุนและผู้รับผิดชอบยังไม่มีความชำนาญมากพออาจเป็นผลเสียหายต่อไปในอนาคต เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของกองทุน ผลดีของการบริหารอยู่ที่การทำให้สมาชิกสามารถมีทุน มีโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการติดตามผลดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองก
วังม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์
ของกองทุนที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด

1.2 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1.3 เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนความสามารถในการยกระดับความ
เป็นอยู่ การพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ของสมาชิกกองทุน

1.4 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่
ก่อให้เกิดปัญหา

1.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

1.6 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น
ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจโดยละเอียด

2.2 ปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุน

2.3 ใช้ชีพชีพโมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้และตัวแปรที่จะทำ
การเก็บข้อมูล

2.4 เก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิทั้งในเชิงคุณภาพและ
เชิงปริมาณ พร้อมทั้งอาศัยข้อมูลจากแบบรายงานต่างๆที่ได้เก็บไว้แล้วบางส่วน

2.5 วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยรวบรวมผลการ
วิเคราะห์เป็นเอกสาร

2.6 เขียนรายงานการประเมินผลในรูปของสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินการ

3.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ประชาชนในหมู่บ้านนำเงินกู้จากกองทุนไปใช้ในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์

3.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบต่อเงินกองทุนและส่งเสริมการทำงานของกองทุน

3.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีกองทุนเพิ่มขึ้น

3.4 ระเบียบกองทุนมีความชัดเจน มีความโปร่งใสมากขึ้น เป็นระเบียบที่สามารถปฏิบัติตามได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกองทุน

3.5 สมาชิกในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน มีความสามัคคีกัน มีความคิดริเริ่ม ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุน

3.6 สมาชิกในหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีเงินทุนในการประกอบอาชีพและรู้จักระมัดระวังในการใช้เงิน เพิ่มมากขึ้น

3.7 ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในหมู่บ้านหนองกกวังม่วง

4. อภิปรายผล

4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองกกวังม่วง บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองกกวังม่วง เกิดขึ้นได้จากความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน การมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้มีกองทุนที่มีประสิทธิภาพ และมีแนวโน้มว่าประชาชนในหมู่บ้านจะให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

2. การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองกกวังม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอเสี๋ย จังหวัดนครราชสีมา มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้มีความง่ายและความคล่องตัวในการบริหารกองทุน โดยได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนจากความเห็นชอบของสมาชิกทุกคนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการทุกคนอย่างชัดเจน ช่วยให้ระบบการบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพ

3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ของกองทุนหมู่บ้านหนองกกวังม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อยอำเภอเสี๋ย จังหวัดนครราชสีมา เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดเวทีสัมมนาจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้แต่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก เพื่อการเรียนรู้ต่อไป

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีความซื่อสัตย์ต่อชุมชน ร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักต่อบ้านเกิดของตนเอง ร่วมแรงพัฒนาหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้หมู่บ้าน เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็งจนถึงปัจจุบัน

4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1. ประสบการณ์การประกอบอาชีพที่ล้มเหลวของประชาชนบางรายในหมู่บ้าน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2. เกิดความสามัคคีภายในหมู่บ้าน ประชาชนร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกันมากขึ้น จึงก่อให้เกิดเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง

3. ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน โดยมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 60 คน จากจำนวนครัวเรือน 65 ครัวเรือน ซึ่งถือว่าการจัดตั้งกองทุนประสบความสำเร็จ

4. สมาชิกกองทุนมีเงินสะสมเพิ่มขึ้นรู้จักการออมเงินเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเอง

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

ประชาชนในหมู่บ้านยังคงมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

1. สมาชิกกองทุนบางรายไม่พึงพอใจ ในการตัดสินใจอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งอนุมัติให้กู้เงินได้จำนวนน้อยกว่าที่ขอกู้ไว้ก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการจัดเวทีประชุมเท่าใดนัก

2. สมาชิกบางรายมีงานที่ต้องรับผิดชอบต่องานมาก บางคนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่หมู่บ้าน ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารจากการประชุมกองทุน ทำให้การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการเกิดความล่าช้า เก็บเงินฝากจะจากสมาชิกได้ไม่ครบตามกำหนดเวลา

3. คณะกรรมการกองทุนบางคนขาดความรู้ในการบริหารจัดการกองทุน และการทำบัญชีกองทุน ดังนั้นภาระหนักจึงตกเป็นของประธานและเหรัญญิก ทำให้ระบบการบริหารกองทุน มีความล่าช้า ขาดความละเอียดในการทำงาน บางครั้งคณะกรรมการได้ขอความช่วยเหลือจากบัณฑิตกองทุนให้ช่วยจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาได้เพียงระดับหนึ่ง

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมศึกษาการสร้างองค์กรเครือข่ายย่อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกหมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จ.นครราชสีมา ได้จัดตั้งสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทอผ้า และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงวัว โดยเป็นองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ที่ได้จัดตั้งขึ้นก่อนนี้แล้ว แต่เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามา กลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้มีการพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ทำให้กลุ่มองค์กรมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น เป็นส่วนช่วยเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในหมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ 3 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน สมาชิกหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานของรัฐ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ อีกทั้งสมาชิกต่างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับมติในที่ประชุม จึงทำให้การบริหารกองทุนคล่องตัวขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นภายในครอบครัว มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี และคนชรา จึงทำให้ การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองกวางม่วง หมู่ 3 ต.หนองบัวน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา มีความสงบสุข ร่มเย็น อยู่กันอย่างมีสันติ

4.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

4.5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพต่างๆ สามารถลงทุนก่อให้เกิดรายได้จากผลผลิต และสามารถนำเงินชำระคืนเงินกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้จำนวนเงินกองทุนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของกองทุน

4.5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการโครงการตามกิจกรรมต่างๆ สามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินลงได้ในระดับหนึ่ง และช่วยเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพมากขึ้น โดยสมาชิกได้รู้จักการใช้เงินให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ นำความรู้ที่

ได้จากการรวมกลุ่มองค์การ ไปพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของตนเองและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าในอดีต

4.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิธีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ประชาชนเกิดความสามัคคีมากขึ้น สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น มีทัศนียภาพให้เกิดกองทุนที่มั่นคงและมีประสิทธิภาพเพื่อความป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในหมู่บ้าน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 1 วงเงินที่อนุมัติให้กู้ สูงสุดไม่ควรเกิน 30,000 บาท จากระเบียบกองทุนที่อนุมัติให้กู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท เนื่องจากสมาชิกบางรายหากกู้เงิน ไปแล้วไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้ จะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น และเงินกองทุนอาจสูญ ไม่สามารถเรียกเก็บคืนได้

ข้อที่ 2 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี มีการจัดสรรปันผลค่าหุ้นคืนแก่สมาชิก มากเกินไป คือ 30 % ควรจัดสรรคืนเพียง 20 % โดยที่เหลือนำไปจัดสรรเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ โดยให้ความร่วมมือในการประชุมระดับอำเภอมากขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่คณะกรรมการกองทุนโดยเฉพาะ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อที่ 2 ควรมีการแบ่งงาน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อที่ 3 ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีกองทุนแก่คณะกรรมการให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะற்றுญิกและเลขานุการ ควรได้รับความรู้ในการทำบัญชีกองทุนมากที่สุด เนื่องจากการทำบัญชีกองทุนค่อนข้างยากและข้อมูลมาก ต้องทำบัญชีไม่ให้ผิดพลาด เพื่อความโปร่งใสในการบริหารกองทุน และ เป็นการจัระบบบัญชี ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยในการบริหารจัดการกองทุน

5.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินควรนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนขอโครงการ ไม่ควรนำเงินไปใช้จ่ายทางอื่นที่ไม่เป็นประโยชน์หรือนำไปชำระหนี้แก่นายทุนนอกระบบ เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น

ข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพต่างๆ ที่มีกิจกรรมเดียวกันหรือคล้ายกันควรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรประกอบอาชีพขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะช่วยให้การประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การหาตลาด ซึ่งจะช่วยทำให้สมาชิกมีทางเลือกมากขึ้น มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางมากขึ้น จะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยลดปัญหาการเป็นหนี้สินลงได้

ข้อที่ 4 สมาชิกผู้กู้เงินที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือต้องการลดรายจ่ายในการผลิต ควรรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรขึ้น เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ เป็นการช่วยลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องซื้อปุ๋ยราคาแพงอีกต่อไป และสามารถผลิตปุ๋ยจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อที่ 1 สาเหตุความล้มเหลวของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 2 ผลกระทบในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น หลังจากมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้าน

ข้อที่ 3 ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน

ข้อที่ 4 อาชีพใหม่ที่อาจเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านหรือมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ สติรนาถ และกัลยา อักษรมิต. 2541. **เศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถุอุตสาหกรรมไทย**. ม.ป.ท. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2542. **ทำให้เศรษฐกิจไทยฟื้น**. ราชภัฏกรุงเก่าปีที่ 5. ฉบับที่ 10. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. 2541. **รายงานสรุปลักษณะพื้นที่ไม้ของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ 2504 เป็นต้นมา**. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- เฉลียว บุรีภักดิ์, และคณะ. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- เฉลียว บุรีภักดิ์, และคณะ. 2545. **วิชาการวิจัยชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- ชนพรรณ สุนทร. 2539. **การศึกษาผลกระทบสภาพเศรษฐกิจสังคมอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมบริเวณเขตอุตสาหกรรม จังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนัส ทศนียนนท์ และสุธาวัลย์ เสถียรไทย. 2544. **ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชน และทรัพยากรทางด้านสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- พัฒนาชุมชน,กรม. 2544. **ปูจฉา วิสัยชนกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท**. เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานบริหารกองทุนพัฒนา.
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. 2542. **แนวคิด “ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง” : มติใหม่ทางจริยธรรมของการพึ่งพตนเองเพื่อการอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท**. ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ : สุโขทัยธรรมาธิราช
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล. 2544. **ชุมชนเข้มแข็งรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- วิทยากร เชียงกุล. 2544. **เศรษฐกิจสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม,กระทรวง. 2544. **รายงานการประชุมคณะกรรมการผู้ช่วยชาฎการเพื่อปรับโครงการสร้างการบริหารจัดการและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม**. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
- ศากุน บุญอดิต. 2543. **การบริหารคุณภาพกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs**. บริหารธุรกิจ. ฉบับที่ 85. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สงวน ช้างฉัตร. 2542. การพัฒนาทีมงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการดำเนินธุรกิจขนาด
ย่อม (SMEs). กรุงเทพฯ : สำนักงานสถาบันราชภัฏ.

อนันต์ ปันยารชุน. 2545. วัดความสามารถเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
อื่น.

อุดม จำรัสพันธุ์และคณะ. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ทัสน์
ทองการพิมพ์.

